

Espoon hiippakunta

Työtaturmat

Sari Anetjärvi
lakimiesasessori

Työtapaturma ja ammattitauti

- ❖ Työtapaturmia ja ammattitauteja säännellään uudessa tapaturma- ja ammattitautilaissa.
- ❖ Laissa säädetään
 - työntekijän oikeudesta korvaukseen työtapaturman ja ammattitaudin johdosta sekä
 - yrittäjän oikeudesta vakuuttaa itsensä työtapaturman ja ammattitaudin varalta
- ❖ Työnantaja on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä työtapaturman ja ammattitaudin varalta.
- ❖ Lain toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä huolehtivat vakuutusyhtiöt, Valtiokonttori ja Tapaturmavakuutuskeskus.

Lääketieteellinen syy-yhteys

- ❖ Työtapaturmana tai ammattitautina korvataan lain säännösten mukainen vahinkotapahtuma silloin, kun on todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä.
- ❖ Vamman tai sairauden aiheutumista vahinkotapahtuman seurauksen on voitava pitää kaikki arviointiin vaikuttavat tekijät huomioon ottaen todennäköisimpänä. Syy-yhteyden puolesta puhuvien seikkojen on oltava painavampia kuin sitä vastaan puhuvien seikkojen.
- ❖ Syy-yhteyden arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti
 - lääketieteelliset löydökset ja havainnot,
 - vahingon sattumistapa,
 - aikaisemmat vammat ja sairaudet.

Tapaturman määrittely

- ❖ Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden.
- ❖ Tapahtumalla tarkoitetaan esimerkiksi työkalun aiheuttamaa iskua, kompastumista epätasaisella pinnalla, betonielementin kaatumista, työkoneen alle jäämistä, käden osumista neulaan tai koneen terään, horjahtamista alas rakennustelineiltä tai aseella uhkaamista ryöstö- tai asiakaspalvelutilanteessa.
- ❖ Ulkoisella tekijällä tarkoitetaan vahingoittuneesta riippumatonta seikkaa, joka aiheuttaa vahinkotapahtuman, esimerkiksi kadun liukkaus, kuoppa tiessä, päälle kaatuva esine, käteen osuva terävä esinemekaaninen energia, kuten työkoneen aiheuttama isku, happoa, viruksia tai bakteereja sisältävä aine, joka roiskahtaa horjahtamisen seurauksena iholle tai limakalvolle tai toisen henkilön tahallinen teko. Kyse ei voi olla niin sanotusta sisäsyntyisestä sairaudesta.

Tapaturman määrittely

- ❖ Äkillisyydellä tarkoitetaan lähtökohtaisesti hyvin lyhytkestoista tapahtumaa. Puhutaan myös yhtäkkisestä ja nopeasta tapahtumasta, esimerkiksi katolta putoamisesta. Äkillisyys on arvioitava aina tapauskohtaisesti, eikä mitään aikarajaa voida tapahtuman kestolle säätää.
- ❖ Tapahtuman odottamattomuudella tarkoitetaan, että ulkoisen tekijän aiheuttaman tapahtuman pitää olla työntekijälle ennalta arvaamaton ja tahdosta riippumaton. Odottamattomasta tapahtumasta ei ole kysymys, kun työntekijä aiheuttaa itselleen vammautumisen vahingoittamistarkoituksessa. Kysymys ei ole tästä, jos työntekijä pakkotilanteessa hengen, terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi joutuu aiheuttamaan itselleen vamman, esimerkiksi pelastautuakseen itse palavasta rakennuksesta hyppää ikkunasta ja vahingoittuu. Tällöin kyseessä on vakiintuneen tulkinnan mukaan tapaturma ottaen huomioon tapahtuman kokonaisarviointi.

Tapaturman määrittely

- ❖ Tapaturmalla tarkoitetaan myös
 - hankauksen aiheuttamaan ihon hiertymään;
 - vammaan tai sairauteen, jonka on aiheuttanut syövyttävän aineen kosketus;
 - vammaan tai sairauteen, jonka on aiheuttanut kaasun, höyryn tai huurun hengittäminen;
 - paleltumaan, hypotermiaan, palovammaan ja lämpösairauteen, jonka on aiheuttanut tavanomaisesta poikkeava lämpöolosuhde;
 - säteilyn aiheuttamaan vammaan tai sairauteen; ja
 - vammaan tai sairauteen, jonka on aiheuttanut huomattava fyysikaalisen paineen vaihtelu.

- ❖ Edellytyksenä on, että altistuminen on tapahtunut vamman tai sairauden ilmaantumista edeltävänä enintään vuorokauden pituisena aikana eikä kysymys ole ammattitaudista.

Tapaturman määrittely

- ❖ Tapaturmana korvataan myös muun kuin tässä laissa tarkoitetun vamman tai sairauden olennainen paheneminen siltä osin, kuin se vastaa tapaturman syyosuutta.
- ❖ Syyosuutta arvioitaessa otetaan huomioon tapaturman sattumismekanismi, vammaenergian voimakkuus ja tapaturman ajallinen yhteys pahenemiseen sekä aikaisemmasta vammasta, sairaudesta ja kudosaivuriosta johtuva myötävaikutus.
- ❖ Korvausta pahenemisesta ei makseta, jos tapaturmalla oli siihen vain vähäinen syyosuus.
- ❖ Korvausta pahenemisesta maksetaan enintään kuuden kuukauden ajan tapaturman sattumisesta. Korvauksen maksamista voidaan kuitenkin jatkaa mainitun enimmäisajan jälkeenkin siltä osin kuin toipuminen on ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti sellaisten syiden vuoksi, jotka liittyvät valittuun hoitovaihtoehtoon tai hoidon odottamiseen.

Työtapaturma

Työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka on sattunut työntekijälle

1. työssä

- työnteon yhteydessä.
 - ❖ Työntekoon rinnastetaan lakiin tai työehtosopimukseen perustuva luottamusmiehen, työsuojeluvaltuutetun tai muun henkilöstön edustajan tehtävän hoitaminen sekä työstä johtuva työnantajan asian hoitaminen.
 - ❖ Työntekoon rinnastetaan myös työtehtävästä johtuva matkustaminen. Matkustamiseen katsotaan kuuluvan myös vähäinen poikkeaminen matkareitiltä.

Työtaturma

2. Työntekopaikan alueella

- muutoin kuin työnteon yhteydessä.
 - ❖ sattunut työntekopaikalla oloon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa.
 - ❖ Työntekopaikka määrittyy kunkin työntekijän yksilöllisten työtehtävien luonteen ja sisällön sekä työntekopaikan olosuhteiden mukaan. Työnantaja osoittaa työn tekemisen paikan tai alueen, jossa työntekijän on lupa suorittaa työtehtäviään. Näitä olisivat esimerkiksi työntekijöiden käytössä olevat ruokailu-, kahvi- ja virkistystaukotilat, pukuhuone-, peseytymis- ja WC-tilat sen paikan läheisyydessä, jossa työtehtävää tehdään samoin kuin muut tilat, joissa työntekijän on lupa työntekopaikan alueella liikkua ja oleskella.

Työtaturma

2. Työntekopaikan alueella

- muutoin kuin työnteon yhteydessä.
 - ❖ Toiminnan tavanomaisuutta arvioidaan sekä yleisestä että asianomaisen työntekopaikan olosuhteiden ja käytäntöjen perusteella.
 - ❖ Tavanomaisella tarkoitetaan
 - toimintaa, joka liittyy normaalisti esimerkiksi työntekopaikan alueella pidettäviin virkistys-, ruokailu- ja kahvitaukoihin.
 - työnantajan työntekopaikan alueella järjestämää koulutustoimintaa.
 - ns. taukoliikuntaa, joka tapahtuu välittömässä yhteydessä työntekoon taikka siihen läheisessä ajallisessa ja paikallisessa yhteydessä työntekopaikalla työn lomassa noudatetulla virkistys- tai lepotauolla
- Tavanomaista toimintaa ei ole
 - muu kuntoliikunta työpaikan tiloissakaan
 - toiminta, jonka työntekijä tiesi kielletyksi
 - tietoinen ja tahallinen riskinotto

Työtaturma

3. työntekopaikan alueen ulkopuolella

- seuraaviin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa
 - ❖ tavanomainen työssäkäynnistä johtuva asunnon ja työpaikan välinen matka, johon katsotaan kuuluvan myös vähäinen poikkeaminen matkareitiltä lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi;
 - Tällä ei tarkoiteta työntekijän omista syistä kotona käymistä kesken työpäivän.
 - Reitti voi vaihdella riippuen kulkuvälineestä.
 - Työtaturmaksi ei katsota tapaturmaa esim. päiväkodin tai kaupan sisätiloissa tai piha-alueella
 - ❖ työhön liittyvä tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko työntekopaikan alueen läheisyydessä.

Työtaturmana ei korvata tapaturmaa, joka sattuu, kun työntekijä tekee työtään asunnossaan tai kun hän tekee muualla kuin työnantajan järjestämissä tiloissa työtä, jonka suorittamispaikkaa työnantaja ei ole määritellyt.

Työtapaturma

4. erityisissä olosuhteissa

- ❖ työhön liittyvään koulutustilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa, jos tilaisuus on työnantajan järjestämä tai työnantaja on hyväksynyt siihen osallistumisen;
- ❖ työhön liittyvään virkistystilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa, jos tilaisuus on työnantajan järjestämä tai työnantaja on hyväksynyt siihen osallistumisen;
- ❖ työkykyä ylläpitävässä toiminnassa, jonka työnantaja on järjestänyt työntekijöille yhdessä työterveyshuollon kanssa;
- ❖ terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut tässä laissa tarkoitettu vahinko tai sen epäily;

Työtapaturma

4. erityisissä olosuhteissa

- ❖ terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuoltolain perusteella työnantajan järjestettäväksi kuuluva työterveyshuolto, muu työstä johtuva velvoite tai työnantajan määräys (paitsi ei potilasvahinko);
- ❖ kuntoliikunnassa työaikana, jos liikunta on työnantajan hyväksymää ja sen tarkoituksena on ollut työntekijän fyysistä kuntoa koskevien erityismääräysten täyttäminen;
- ❖ matkalla asunnolta tai työntekopaikalta edellisissä kohdissa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan ja takaisin;
- ❖ työntekijän ollessa majoittuneena työnsä vuoksi poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa, jos tapaturma on johtunut näihin olosuhteisiin liittyvästä syystä.

Ammattitauti

- ❖ *Ammattitaudilla* tarkoitetaan sairautta, joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijälle altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle työssä, työntekopaikan alueella tai kohdassa koulutuksessa.
- ❖ Jos työntekijä, joka tekee työtään asunnossaan tai muualla kuin työnantajan järjestämissä työtiloissa, edellytyksenä on, että altistus johtuu hänen työtehtävistään.
- ❖ Sairauden toteaminen ammattitaudiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto työntekijän työolosuhteista sekä työssä olevasta altistuksesta.

Ammattitauti

- ❖ Ammattitaudin ilmenemisaikana pidetään päivää, jona vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sittemmin ammattitaudiksi todetun sairauden johdosta, jollei erityisestä syystä muuta johdu.
- ❖ Jollei vahingoittunut ole ammattitaudin ilmenemisaikana enää työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut.
- ❖ Jollei pääasiallista altistusta voida selvittää, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistus on voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin.

Ammattitautiluettelo

- ❖ Valtioneuvoston asetuksella säädetään ammattitautiluettelosta, joka sisältää ne sairaudet, joilla katsotaan olevan lääketieteellisin tutkimuksin osoitettu todennäköinen syy-yhteys asetuksessa yksilöitäviin fysikaalisiin, kemiallisiin tai biologisiin tekijöihin.
- ❖ Lisäksi sormien, ranteen ja kyynärvarren jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus korvataan fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina, jos työntekijä on työssään tehnyt ennen oireiden ilmaantumista yläraajaa kuormittavia, tavan takaa toistuvia työliikkeitä, jotka ovat yksipuolisia tai työntekijälle outoja.
- ❖ Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos tulehduksen syynä ovat työstä riippumattomat tekijät.

Ammattitautiluettelo

- ❖ Lisäksi myös rannekanavaoireyhtymä korvataan fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina, jos työntekijä on työssään tehnyt ennen oireiden ilmaantumista pitkäaikaisesti toistuvia, merkittävää puristusvoimaa vaativia, rannekanavaa ahtauttavia työliikkeitä. Rannekanavaa ahtauttavilla työliikkeillä tarkoitetaan ranteen taipuneita asentoja yhdistyneenä puristusliikkeeseen.
- ❖ Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos rannekanavaoireyhtymän syynä ovat työstä riippumattomat tekijät.

Vamman tai sairauden olennainen paheneminen

- ❖ Ammattitautina korvataan myös muun kuin tapaturmalaisissa tarkoitetun vamman tai sairauden olennainen paheneminen, joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijän altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle.
- ❖ Edellytyksenä on, että altistustekijä on sama, josta edellä tarkoitettu muu vamma tai sairaus johtuu. Korvausta maksetaan olennaisen pahenemisen ajalta.

Työliikekipeytyminen

- ❖ Mitä työtapaturmasta säädetään, sovelletaan myös lihaksen tai jänteen äkilliseen kipeytymiseen, joka on tapahtunut ilman tapaturmaa työntekijän suorittaessa yksittäistä kuormittavaa työliikettä työssä tai tapaturmalain 24 §:ssä mainitussa kuntoliikunnassa (*työliikekipeytyminen*).
- ❖ Korvausta maksetaan, kunnes kipeytymä on parantunut, enintään kuitenkin kuuden viikon ajalta kipeytymisestä lukien.
- ❖ Korvausta ei makseta, jos kipeytyminen johtuu aikaisemmasta vammasta tai sairaudesta tai sellaisesta kudosaauriosta, joka voi syntyä vain tapaturman aiheuttamana.

Toisen aiheuttama vahinko

- ❖ Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko työntekijälle korvataan työtapaturmana, jos teon syynä on vahingoittuneen työtehtävä (ei perhesuhteisiin tai muuhun yksityiselämään liittyvä syy).
- ❖ Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttamaa vahinkoa ei korvata tämän lain nojalla, jos se on kohdannut vahingoittunutta virkistys- tai ruokailutauolla tai erityisissä olosuhteissa lukuun ottamatta koulutusta.

Henkinen järkytysreaktio

Vahingoittuneelle korvataan työtapaturman seurauksena henkisenä järkytysreaktiona:

- ❖ akuutti stressireaktio, joka seuraa reaktiona sellaiseen poikkeuksellista fyysistä tai henkistä rasitusta aiheuttavaan tapahtumaan, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetys tai menettämisen uhka;
- ❖ traumaperäinen stressihäiriö, joka seuraa reaktiona sellaiseen rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa;
- ❖ tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos, joka seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktiona äärimmäisen voimakasta henkistä rasitusta synnyttävään tapahtumaan.

Henkinen järkytysreaktio

- ❖ Traumaperäisen stressihäiriön ja tuhoisaa kokemusta seuraavan persoonallisuuden muutoksen korvaaminen edellyttää, että vahingoittuneella on todettu traumaperäiseen stressihäiriöön sopiva oireisto kuuden kuukauden kuluessa tapahtumasta.
- ❖ Henkisen järkytysreaktion korvaaminen edellyttää myös, että vahingoittunut on ollut välittömästi osallisena kyseisessä tapahtumassa ja tapahtuma on kiinteässä ja asiallisessa yhteydessä työhön liittyviin olosuhteisiin.
- ❖ Henkistä järkytysreaktiota ei kuitenkaan korvata, jos se on kohdannut työntekijää ruokailu- tai virkistystauolla tai erityisissä olosuhteissa, koulutusta ja riskialtista majoitusta lukuun ottamatta.

Korvattava sairaanhoito

Korvattavaan sairaanhoitoon kuuluu:

1. ensihoito, vamman tai sairauden tutkimus, määrittäminen ja hoito, joka on lääkärin tai hammaslääkärin antama tai määräämä tai jonka muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai henkilö, jolla on oikeus hoitaa laillistetun ammattihenkilön tehtävää, on antanut toimivaltaansa perustuen;

2. lääkkeet ja hoitotarvikkeet;

3. sairaanhoitona annettava lääkinnällinen kuntoutus.

- kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus;
- toiminta- ja työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi;
- kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään potilaan kuntoutusmahdollisuudet;
- toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet;

Korvattava sairaanhoito

Korvattavaan sairaanhoitoon kuuluu:

3. sairaanhoitona annettava lääkinällinen kuntoutus (jatkoa ed. siv.)
 - lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineet mukaan lukien apuvälineiden sovitukset, muutostyöt, kokeilu, käytön opetus ja seuranta, perustellusta syystä apuvälineen kuljetus, apuvälineen huolto ja korjaus;
 - sopeutumisvalmennus;
 - Edellisissä kohdissa tarkoitetuista toimenpiteistä koostuvat kuntoutusjaksot laitosp- tai avohoidossa.
- ❖ Lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineellä tarkoitetaan tavanomaisen tasoista välinettä, laitetta, tarviketta, ohjelmaa tai vastaavaa muuta ratkaisua, joka tukee, ylläpitää tai parantaa vahingoittuneen työkykyä tai toimintakykyä päivittäisissä toiminnoissa tai ehkäisee työ- tai toimintakyvyn heikentymistä. Tavanomaista tasoa paremmasta apuvälineestä aiheutuneet kustannukset voidaan kuitenkin korvata, jos sen käyttäminen mahdollistaa työkyvyn palautumisen tai henkilökohtaisen avun tarpeen olennaisen vähentymisen.

Korvattavat tutkimuskulut

Tutkimuskuluina korvataan kulut, jota ovat aiheutuneet

- ❖ vahingon selvittämiseksi tarpeellisesta lääkärisssäkäynnistä sekä lääkärin tekemästä ja määräämästä tutkimuksesta, vaikka kyseessä ei olisi työtapaturma
- ❖ työntekijän sairauden työperäisyyden selvittämiseen tarvittavien työolosuhdetietojen hankkimisesta.

Maksusitoumus

- ❖ Vakuutuslaitoksella on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan, jonka on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon.
- ❖ Maksusitoumuksesta on viipymättä annettava päätös vahingoittuneelle.
- ❖ Ilman maksusitoumusta yksityisessä terveydenhuollossa annetusta hoidosta vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, kun kyse on:
 - kiireellisestä sairaanhoidosta, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista;
 - vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehdystä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- ja hoitotoimenpiteestä, jonka kustannus on enintään 300 euroa.

Matka- ja majoituskulut

- ❖ Vahingoittuneelle korvataan sairaanhoidosta aiheutuvat välttämättömät matkakulut, joilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat edestakaisesta matkasta julkisella liikennevälineellä lähimpään tai maksusitoumuksen mukaiseen hoitopaikkaan. Jos matka on tehty yksityisellä autolla, matkakuluina korvataan vahingoittuneelle puolet Verohallinnon vuosittain vahvistamasta verovapaasta kilometrikorvauksesta.
- ❖ Muun ajoneuvon käytöstä vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, jos vahingoittuneen vamma, sairaus tai liikenneolosuhteet edellyttävät kyseisen ajoneuvon käyttöä.
- ❖ Vahingoittuneelle aiheutuneet välttämättömät majoituskulut korvataan, jos tämä on tutkimuksen tai hoidon vuoksi taikka liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään korvattavalla matkalla.
- ❖ Välttämättömän saattajan matka- ja majoituskulut korvataan.

Henkilökohtaiset esineet

- ❖ Vahingoittuneelle korvataan hänen käytössään olleet vahinkotapahtuman yhteydessä
 - särkyneet silmälasit,
 - kuulokojeet,
 - hammasproteesit,
 - tukisidokset ja –liivit
 - tekojäsenet, -nivelet ja -elimet.

- ❖ Lisäksi vahingoittuneelle korvataan sairaanhoidon antamisen yhteydessä
 - rikutut vaatteet
 - rikutun sormuksen korjaus.

Muita korvausmuotoja

- ❖ palkan korvaaminen tutkimusajalta ja fysikaalisen hoidon ajalta
- ❖ hoitotuki
- ❖ vaatelisä
- ❖ kodinhoidon lisäkustannukset
- ❖ päiväraha
- ❖ tapaturmaeläke
- ❖ kuntoutusraha
- ❖ haittaraha

Ilmoitusvelvollisuudet

- ❖ Vahingoittuneen on ilmoitettava työnantajalle tai tämän edustajalle heti, kun se on olosuhteet huomioon ottaen mahdollista, hänelle sattuneesta vahinkotapahtumasta, jonka voidaan otaksua kuuluvan tämän lain soveltamisalaan. Ilmoituksesta on pyynnöstä annettava todistus vahingoittuneelle.
- ❖ Työnantajan on ilmoitettava työtaturmasta ja ammattitaudista vakuutuslaitokselle viipymättä ja viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa siitä lukien, kun työnantaja sai tiedon vahinkotapahtumasta.